

Gore so naredili velikani, Blejsko jezero napolnile vile ...

Po poteh ljudskih pripovedi *Prvi družinski vodnik Planinske založbe s 30 izleti ob bregovih Save*

Le kdo je zgradil tako velike gore? Velikani vendar! Kdo povzroča potrese? Zmaj! Kdo je napolnil Blejsko jezero? Vile! In zakaj so triglavske gore tako razrite? Razril jih je užaljeni Zlatorog ... To so odgovori, ki jih že v uvodu premeteno ponudi najnovejši družinski vodnik in prvi, ki je izšel pri založbi **Planinske zveze Slovenije – *Poteh ljudskih pripovedi s 30 namigi za izlet ob bregovih Save*.**

SIMONA BANDUR

Čar ljudskih pripovedi ni v zgodovinski točnosti, kot je v uvodu zapisala soavtorica vodnika in zbirateljica ljudskega izročila Dušica Kunaver, je pa gotovo zelo dobra iztočnica za raziskovanje. Kajti znano je, da zlasti najmlajše (in morda še ne toliko hoje navajene otroke) le malokdaj vrže na noge preprosti stavek: Danes gremo v hribe!

A ne gre le za mladež, tudi drugim pohodnikom in navsezadnje obiskovalcem Slovenije se najbrž kar malo nasmeje, ko slišijo, da je Lubnik, gora nad Škofjo Loko, ena izmed gora, ki so jih zgradili velikani. V tem primeru sta vpletena brata silaka, Špik je po drugi strani delo samotarskega velikana Ledenca, Šmarna gora pa togotnega Hrusta. Marsikje imajo prste vmes ajdovska deklica, pa vile, ki so napolnile Blejsko jezero, divje babe in divji možje, gorski škrtatje, nastopajo tudi sestre Drava, Sava in Soča, zmaji, pa sama stvarnik in peklenšček ...

Toda vse to ni nič drugega kot sama resnica, kajti resnica je v ljudski logiki, je ravno tako slikovita in kot zgodbe bogata v razlagi Dušica Kunaver. Pripovedi v knjigi so iz njene zakladnice, ki jo polni že tri desetletja; hodi po vrtcih, šolah, vaseh in zlasti po domovih za starejše občane, kjer so še zadnji ljudje, ki so želi

s srpom, kosili in, kot ona sama, pasli živino. To so tudi zgodbe, ki so oblikovale značaj naroda, je dodala, in navsezadnje pomagale materam pri vzgoji, kajti precej bolj kot prepoved otrokom, naj se ne hodijo igrati k reki, zaleže opozorilo, da bi jih lahko tam v vodo potegnil povodni mož.

Od ljubljanskega zmaja do kórenške Pehtra babe

Nekatere so nam že znane – nemožeče se je namreč vzpeti na Vršič, ne da bi s pogledom poiskali ajdovsko deklico –, spet druge za večino ljudi nepoznane. Med njimi je Srebrnokrilc, ki ga je naštudiral France Malešič, ravno tako avtor uvodnih besed, tu so še poljanske babe ali zakleta deklica na Smedniškem gradu. In navsezadnje le malo od številnih obiskovalcev priljubljene Šmarne gore pozna zgodbo o velikanu Hrustu z »debelo gorjačo, ki je troje mož ne bi moglo dvigniti«. V knjigi preberemo tudi o pomembni vlogi šmarnogorske Grmade v časih turških vpadov, zakaj imajo tam kapelico svete Sobote in zakaj na Šmarni gori zvoni ob pol poldne.

Opise **planinskih poti**, ki jih bogatijo ljudske pripovedi, je napisala Irena Mušič Habjan. Kot je povedala, so z vodnikom želeli dopolniti zbirko Planinske založbe, ki tovrstne izdaje za družine še ni imela, ter navsezadnje v svet hribolazenja pritegniti najmlajše pohodnike, zato so k sodelovanju povabili Dušico Kunaver. Skupaj z urednikom **Planinskega vestnika** in Planinske založbe Vladimirjem Habjanom so se nato odločili za pripovedi, ki so nastajale ob bregovih Save, in sicer z začetkom na jugu v Ljubljani in vse do Podkorena na severu. Ali: od ljubljanskega zmaja do kórenške Pehtra babe, je po svoje opisala zbirateljica ljudskega izročila. Gorenjsko so

izbrali, ker je to pri dojetju hribov nekakšna osrednja slovenska regija in kajpak zelo raznolika. Hkrati pa je to območje, kakor je priznala Kunaverjeva, ki ga kot zbirateljica najbolje pozna, čeprav je tovrstna dediščina zelo bogata tudi drugod po Sloveniji.

Za najmlajše hodce je v knjigi nekaj nezahtevnih izletov, kot sta vzpon na Ljubljanski grad ali sprehod v Tamar, potem jih je nekaj, za katere je dobro biti malo uhojen in vztrajen, denimo, Lubnik, Golica in Kamniško sedlo, sledi še nekaj zahtevnejših, kjer je treba mestoma poprijeti za kakšen klin ali jeklenice, na primer pot v krnico Za Akom in vzpon čez Komarčo v dolino Triglavskih jezer, kjer potrebujejo tudi nekaj več opreme. Tudi za Šmarno goro je Irena Mušič Habjan, kot je dejala, izbrala Westrovo pot, kjer je več skal in je treba biti ponekod previden, a je zato bolj zanimiva, tudi za mlajše osnovnošolce. Sicer pa so vse poti označene, če že ne s Knafeljčevo markacijo, pa z oznako za kakšno drugo turistično oziroma pot.

Pritegniti družine, ki se še ne ukvarjajo s planinstvom

Med pripovedmi Irena Mušič Habjan, sicer **alpinistka**, gorska reševalka in znana planinska publicistka, prav tako posebej omeni zgodbo o Srebrnokrilcu, Zlatorogovem precej manj znanem bratu, in zgodbo o ljudskem junaku Jermanu, zaradi katere si je posebno mesto zaslužilo Kamniško sedlo. K sodelovanju so povabili tudi Jerneja Myntha, ki je nekaj pravljíčnosti zgodbam vtil še s svojimi ilustracijami. Ob tem delu, ki bolj vznemirja domišljijo, so še povsem stvarni opisi izletov s fotografijami, podatki o nadmorski višini, izhodišču poti, višinski razliki, zahtevnosti in opremi, ki je potrebna za izlet, kočah, zemlje-

vidih ... »Želeli smo si pritegniti tudi družine, ki se še ne ukvarjajo toliko s planinstvom, in jih privabiti sprva z manj zahtevnimi vzponi in nato zlagoma z bolj zahtevnimi in intenzivnimi.« Kot je napovedal Vladimir Habjan, želijo družine opremiti tudi z znanjem, zato pripravljajo še priročnik o osnovah planinstva.

ZA MLADE PLANINCE

Planinska založba je izdala že več del za mlade planince: delovna zvezka o gorah z nalogami za zabavo, ustvarjanje, učenje in vzgojo *Planinski zabavnik* in *Planinski zabavnik 2*, zbirki pravljicnih zgodb Kristine Menih *Pravljčarija pod Triglavom* in *Nove dogodivščine v Pravljčariji*, slikanico Stanke Klakočer *Pravljica o gamsku Viliju in gorskih rožicah*, pravljico zbirko Anke Rudolf *Čez drn in strn*, zgoščenko *Greva pod objem gora* in družabno igro *Spomin s planin*.

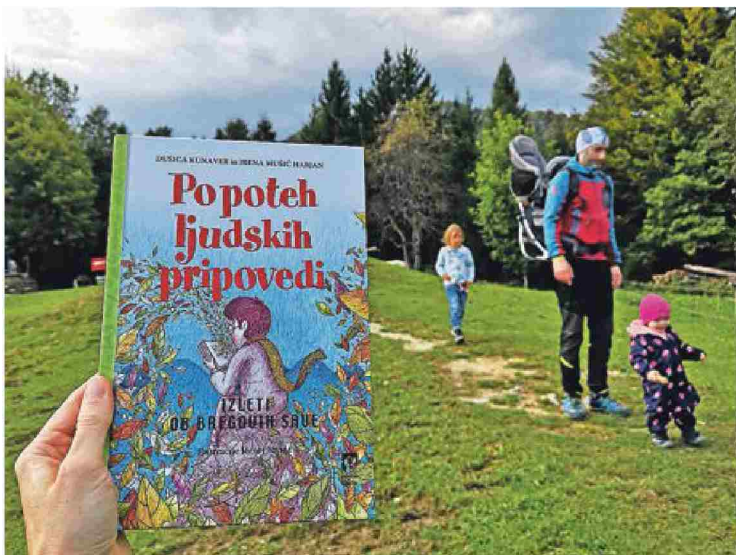

FOTO MANCA OGRIN

Nekatere bodo ljudske pripovedi morda spodbudile k obisku gora, marsikdo pa bo lahko že osvojenemu vrhu dodal novo vsebino.

Za manj uhojene mlade planince so primerne poti, kakšna je v Tamar. Pozimi tam kraljuje poganska starka Zima, Pehtra baba. FOTO JURE ERŽEN

Zakaj na Šmarni gori še vedno zvoni ob pol poldne? FOTO TOMI LOMBAR